

СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ АВСТРАЛІЇ

Розвиток вищої освіти в Австралії пов'язаний з діяльністю англійських колоністів, які потрапили в країну у 1788 р. Ідея університету була завезена до країни разом із парламентом і поліцією, мовою і традиціями. Цей колоніальний спадок мав британський характер. В результаті бурхливого розвитку економіки і культурного життя вже в середині XIX ст. були відкриті перші університети – в містах Сідней у 1850 р. та Мельбурн у 1853 р. Пізніше було створено ще два університети, у м. Аделаїда (1874 р.) та на острові Тасманія (1890 р.). Основними характерними рисами розвитку університетів цього періоду були: виключно британська орієнтація освіти з точки зору організації та змісту навчання в університетах; їх повна ізольованість один від одного, а також нечисленність контингенту, що становила кілька десятків студентів [1].

З цього часу почала активно формуватися система вищої освіти країни, «образ» та традиції австралійського університету були сформовані в другій половині XIX ст. З часу свого заснування, австралійські університети сприйняли та почали активно впроваджувати прогресивні тенденції освіти, які виникли в цей період в ряді європейських країн. Так, жінки отримали право навчатися в університеті вже в 1874 р., стала впроваджуватись вечірня та заочна вища освіта, в змісті навчання перевага віддавалась професійній і прикладній орієнтації в порівнянні з пануванням «вільних мистецтв» в університетах Європи. Інженерні курси навчання виділились в окремий напрямок університетської освіти вже 60-х роках XIX ст. З самого початку свого існування австралійські університети мали світську орієнтацію та незалежність від релігійних установ, що значно вирізняло австралійські університети від університетів Європи і США. Університети Австралії були центрами освіти і культурного життя в своїх штатах. В університетах проводилась підготовка вчителів середніх шкіл та фахівців з різних галузей відповідно до потреб економічного розвитку країни. В першій половині XX ст. австралійські університети підтримували тісний взаємозв'язок з англійськими університетами, які командували до Австралії свої педагогічні кадри, а також здійснювали післядипломну підготовку австралійських випускників.

Бурхливий розвиток вищої освіти почався в середині XX ст. В рамках масштабної програми

національного розвитку пройшла реформа вищої освіти. Австралія перебувала в стадії активної індустріалізації. Модернізація вимагала розширення системи середньої та вищої освіти і збільшення числа студентів. Якщо до Другої світової війни федеральний уряд Австралії практично не приділяв уваги університетам, то після її закінчення величезні кошти, які отримувалися з податкових надходжень почали вливатися в розвиток невеликих закладів вищої освіти, які буди відкриті ще з колоніальних часів. Крім цього, уряд почав створювати нові університети недалеко від великих міст. В результаті цих реформ в країні різко збільшилася кількість людей, які отримують вищу освіту [1].

Слід зазначити, що одночасно з цим змінилася і структура діяльності університетів. Суспільство повірило в необхідність розвитку технологій і наукових досліджень, в тому числі в області соціальних наук. В цей період основним джерелом нових знань стали дослідні інститути. Зважаючи на це, уряд Австралії вирішив зробити акцент на їх розвитку, перший дослідницький університет в країні з'явився наприкінці 1940-х рр., а незабаром і інші заклади вищої освіти почали відкривати програми магістратури та аспірантури. Таким чином, в країні була заснована низка нових наукових лабораторних центрів.

В період з 1946 по 1980 в країні відкрилось 13 нових університетів, чисельність студентів вищих навчальних закладів зросла в 6 разів, збільшившись з 25,5 тис. до 163 тис. Серед нових університетів були технологічні університети, які створювалися в передмістях головних міст штатів та отримали в Австралії назву «приміські університети». Наступний вид університетів, так звані регіональні університети, створювались у віддалених місцевостях [2; 3].

В середині XX ст. на Австралійську вищу освіту великий вплив мали американські дослідницькі університети, в результаті чого вперше було виділено кошти на організацію наукових досліджень в рамках університетів, було запроваджено навчання на ступінь доктора філософії, створено національний університет Австралії у 1946 р., який був орієнтований на наукові дослідження. У 60-х роках виник новий тип навчальних закладів – коледжі підвищеного навчання (Colleges of Advanced Education), які здійснюють підготовку середнього технічного

персоналу в сфері державного управління та для промислового сектору.

На початку 70-х років в Австралії з'явилися коледжі технічної і безперервної освіти. Ці навчальні заклади мали широку професійну орієнтацію, а також спеціалізацію в галузі освіти дорослих.

Таким чином, в другій половині ХХ ст. в Австралії в сфері післясередньої освіти сформувалася бінарна система навчання: з одного боку – університети, з іншого – система коледжів, яка включала в себе коледжі підвищеного навчання, коледжі технічної і безперервної освіти, які займали проміжне положення між середніми школами та університетами. Однак в результаті збільшення попиту на університетську освіту вже до кінця 70-х років 70% всіх коледжів підвищеного навчання мали післядипломні рівні підготовки (крім присудження ступенів доктора наук), що фактично зробило їх вищими навчальними закладами. Історично в університетах Австралії навчались виключно чоловіки. Але ситуація почала змінюватися з 1950 рр, коли в університети було зараховано близько 20% жінок. З 1958 р. кількість жінок-студентів почала різко збільшуватися, і з 1987 р. почалось кількісне домінування жінок в університетах Австралії [3, С.27].

Наслідуючи британську академічну традицію, австралійські університети розвивалися як автономні установи [1]. З середини ХХ ст. бюджет університетів не витримував різкого збільшення чисельності студентів, в результаті чого, з введенням федеральних програм університетського фінансування, значно посилився вплив федерального управління на їх діяльність. Але до початку 80-х рр. роль університетів зводилась лише до розвитку інтелектуального та духовного потенціалу суспільства. Університети довгий час залишалися осторонь від вирішення найважливіших економічних завдань загальнодержавного значення. У зв'язку з цим з середини 80-х рр. федеральним урядом було проведено низку реформ в сфері університетської освіти, спрямованих на збільшення вкладу вищих навчальних закладів в вирішення соціальних економічних проблем країни [2].

Програма реформ торкнулася різних сторін діяльності університетів – наукових досліджень, фінансування, прийому до вищих навчальних закладів, організації і змісту навчання тощо. У 1980-х рр. австралійським університетам довелося звикати до нових умов існування. Політична і бізнес-еліта країни захопилася неолібералізмом, який включав в себе ідеї приватизації, дерегулювання, скорочення податків, підвищення ефективності управління, отримання короткострокових економічних результатів. Як і багато інших периферійних країн, Австралія повернулася до економічної структури колоніальних часів. Попит на виробництво наукового знання в цей час різко знизився. В кінці 1980-х років уряд лейбористів започаткував реформу вищої освіти, основною метою якої стало різке зменшення

фінансування освіти. Першим кроком реформи стало приєднання до університетського сектору коледжів підвищення кваліфікації, навчальних закладів, які не проводять дослідницьку роботу. Наступним кроком біло різке зменшення фінансування освіти, весь тягар фінансування освіти було покладено на студентів. Слід зазначити, що на початку 1990-х років університети на 90% фінансувалися безпосередньо з федерального бюджету, на сьогодні лише на 45%. А плата за навчання, яка лягає на плечі студентів, рік за роком росте. Проте у цієї реформи є позитивні аспекти. Іноземні студенти теж стали нарешті платити за навчання. У 1950-1970-х рр. в Австралії безкоштовно навчалися студенти з Азії в рамках надання допомоги країнам, що розвиваються. У 1990-2000-х рр. освіта стала вважатися важливою експортно-орієнтованою галуззю економіки країни, іноземних студентів почали розглядати як багатих покупців. Австралійські університети намагалися відкривати філії за кордоном, але не досягли успіху, студенти віддають перевагу можливості прийти на навчання в країну і згодом осісти там. Згідно з новим бюджетом державного фінансування закладів вищої освіти скоротиться на 20%. Відповідно, скорочення буде оплачено студентами. І це незважаючи на те, що Австралія вже відстає від інших країн-членів організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) за обсягом державної підтримки вищої освіти. Австралійські студенти протягом багатьох років оплачують значно більшу частку витрат на своє навчання, ніж це роблять студенти інших країн ОЕСР, і прийняте рішення тільки посилить ситуацію. Найнижчий рівень обсягу державних коштів в перерахунку на одного студента виділявся в період правління прем'єр-міністра Говарда (1996-2006) [2]. В цей час фінансування австралійських закладів освіти скоротилося на 4%, а в середньому по країнах ОЕСР збільшилося на 49%. В даний час студенти оплачують 41% вартості навчання, урядом планується підвищити цей показник до 55%. Крім того, пропонується скоротити термін повернення освітніх кредитів [1].

Таким чином, австралійським закладам вищої освіти загрожують нові ризики, включаючи репутаційні, що може призвести до скорочення числа студентів з-за кордону.

Список літератури

1. D.Glyn "The Australian idea of a university", *The Conversation*, August, 23, 2013,[Online]. Available: <https://theconversation.com/the-australian-idea-of-a-university-17433>. Accessed on: March, 29, 2018
2. Р. Коннел, "Неолиберальная система управления в австралийском высшем образовании: усугубление кризиса", *Международное высшее образование*, № 81, с.30-33, 2015.
3. Norton A. *Mapping Australian higher education*. Grattan Institute. Australia, 2014.
4. Э.Уэлч "Бойтесь своих желаний: грядущая приватизация высшего образования в Австралии", *Международное высшее образование*. № 77, с.30-32, 2014.

- 3.
- 4.